

2. Коулман Стівен. Майбутнє інтернету та демократії: подалі від метафор і ближче до політики // Електронна демократія: сподівання та проблеми / Стівен Коулман, Джоан Кедді, Крістіан Вергез [та ін.]; [пер. з англ. С. Соколик, О. Оржель, К. Гомма]. - К. : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2009. - С. 143-162.

3. Робінсон Д. Інновації для залучення громадськості / Д. Робінсон, Ю. Гарлан, Е. Фелтен // Відкрите урядування: колективна робота, прозорість і дієва участь / за ред. Даніела Латропа і Лорел Руми ; пер. з англ. Андрія Іщенко. - К. : Наука, 2011. - С. 123-133.

4. Шахт С. Демократія як загальна основа / С. Шахт // Відкрите урядування: колективна робота, прозорість і дієва участь / за ред. Даніела Латропа і Лорел Руми ; пер. з англ. Андрія Іщенко. - К. : Наука, 2011. - С. 209-226.

5. Шулер Д. Обговорення в інтернеті і громадянський розум / Д. Шулер // Відкрите урядування: колективна робота, прозорість і дієва участь / за ред. Даніела Латропа і Лорел Руми ; пер. з англ. Андрія Іщенко. - К. : Наука, 2011. - С. 134-150.

УДК 35:07:004:005

Дніпренко Н.К.,

кандидат наук з державного управління,

докторант кафедри європейської інтеграції НАДУ

Е-демократія як нова якість взаємодії влади та громадськості

В статті зроблено узагальнюючий аналіз запроваджених комунікативних стандартів взаємодії влади і громадськості в країнах з "досвідом" демократії. Наведені приклади успішного практичного впровадження технологій е-демократії. Зроблені рекомендації щодо шляхів запровадження в Україні комунікативної політики.

Ключові слова: е-комунікація, е-демократія, е-урядування, демократичні стандарти, комунікативні стандарти, принципи комунікації, комунікативна політика, комунікативний менеджмент.

Дніпренко Н.К. Э-демократия как новое качество взаимодействия власти и общественности

В статье сделан обобщающий анализ введенных коммуникативных стандартов взаимодействия власти и общественности в странах с "опытом" демократии. Приведены примеры успешного практического внедрения технологий э-демократии. Сделаны рекомендации относительно путей внедрения в Украине коммуникативной политики.

Dniprenko N.K. E-democracy is a new quality of interaction between the authorities and the public

In the article the summarizing analysis of the introduced communicative standards of power and public cooperation in the countries with the "experience" of democracy is done. Successful examples of introduction of e-democracy technologies are given, too. Recommendations are made about the ways to introduce communicative politics in Ukraine.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. На етапі трансформації усієї системи державного регулювання, відмови від традиційного планування та переходу до нового управління, яке має надати громадянам принципово нову якість державних послуг, постає питання: що може стати базою, на які цінності спиратися? Автор висловить своє бачення, перевірене на багаторічному досвіді втілення ідей комунікації в практику державного PR та запровадження е-комунікацій влади з громадськістю. Становлення розвинутої демократії можливо тільки за умови професійного підходу до організації комунікації між державним інституційним механізмом та суспільством. Впровадження комунікацій із використанням сучасних технологій також є вкрай важливим, бо це розширює спектр державних послуг, надає принципово нових можливостей, але водночас вимагає нових знань та вмінь від державних службовців.

Актуальність дослідження. Водночас ми стикаємося із багатьма актуальними теоретичними завданнями, що вже давно є зрозумілими та вирішеними в країнах із "досвідом" демократії: впровадження механізмів обміну інформацією між державою та суспільством потребує принципово нового підходу до усього механізму прийняття державних рішень. Отже, питання е-демократії та е-урядування це не тільки технічне і навіть не технологічне питання, а питання інституційне, методологічне та філософсько-практичне. Йдеться про зміни парадигми в мис-

ленні державного ешелону всіх рівнів та необхідність переходу до функціонального управління в українській практиці державного управління.

Аналіз останніх досліджень. Значний внесок у розвиток наукової галузі державного управління, в тому числі щодо необхідності впровадження взаємодії суспільства та держави, зробили вітчизняні та зарубіжні вчені В.Б. Авер'янов, Г.В. Атаманчук, В.Д. Бакуменко, І.А. Грицяк, Н.В. Грицяк, В.М. Князев, В.І. Луговий, Т.В. Мотренко, Н.Р. Нижник, Г.Г. Почепцов, В.В. Різун та ін.

Проте практичні аспекти щодо технологій комунікації, їх впровадження в процес державного управління, вміння, знання та застосування принципів комунікації управліннями усіх рівнів в повсякденній роботі та формування комунікативної культури так і залишаються не достатньо висвітленими.

Визначення невирішених раніше завдань загальної проблеми. Досі в українській практиці управління не чітко сформульовані принципи комунікації та не визначені демократичні стандарти, що забезпечуються владною інституцією. Не стали ці знання та навички нормою у роботі українського державного службовця. Зрозуміло, що не достатньо легалізовані - прописані у нормативних актах правила і стандарти е-комунікацій.

Теоретиками малорозроблений термінологічний комунікативний тезаурус, тому і управліннями часто плутаються комунікативні поняття, мало вживаються на практиці. Водночас досвід країн з розвинутою демократією довів ефективність комунікативного менеджменту, ці технології працюють, дають результати й ми не можемо не використати ці знання, особливо на етапі розбудови демократичної системи державного управління.

Мета статті: використовуючи досвід успішного менеджменту в країнах із розвинутою демократією, зробити аналіз існуючих технологій е-демократії та виявити позитиви, що забезпечують розвиток. Також визначити проблеми, які виникають із впровадженням е-технологій у процес взаємодії влади і громадськості в Україні. Запропонувати напрям для їх розв'язання.

Виклад основного змісту. Світовою спільнотою за роки становлення демократичного врядування було визначено базові принципи, що покладені в основу європейської системи управління. Демократичне управління будується на принципах: відкритості, активної участі, підзвітності, результативності та узгодженості. На них спирається демократія та верховенство права в ЄС. Цими принципами повинні керуватися державні службовці на всіх рівнях управління: центральному та місцевому. Країнам, що мають намір приєднатися до ЄС, необхідно вивчати досвід, розробляти методики, будувати механізми та впроваджувати програми, що забезпечать належний рівень розвитку демократії.

До того ж необхідно враховувати, що поки ми збираємося та вивчаємо, Європа постійно удосконалює свої стандарти, щорічно приймаючи до десятка нових директив, що забезпечують громадянам якість участі, доступу, комунікації з владою.

Наведемо кілька рекомендацій, що були розроблені Центральним офісом інформації Великобританії для Уряду Південно-Африканської Республіки та прописані в Урядовому посібнику з комунікацій, який був люб'язно наданий Секретаріату Кабінету Міністрів України під час зустрічі з міністром Урядових комунікацій Великобританії. "Десять основних принципів, що лежать в основі інформаційної діяльності уряду:

Робота уряду - це публічна діяльність. У будь-якому демократичному суспільстві уряд обирається народом, а отже, є народною установою. Важливо, аби звичайні громадяни постійно інформувалися про роботу уряду та мали право брати активну участь у цій роботі. Уряд повинен завжди вживати заходів, спрямованих на спростування будь-яких закидів стосовно того, що його робота є таємною...

Прямий зв'язок і обмін думками з громадськістю є найбільш ефективним способом здійснення інформаційної діяльності (по можливості, в усіх місцевостях мають бути свої речники)... У будь-якому разі, успіх інформаційної діяльності залежить від точної діагностики середовища з вибором, серед іншого, спрямованості інформації, цільової аудиторії та ЗМІ...

Уряд не працює у вакуумі та з метою забезпечення максимальної дієвості інформаційної діяльності, особливо в частині достовірності та доступності інформації, до неї повинні залучатися неурядові організації (НУО), особи, які формують громадську думку, та інші важливі учасники". Цей документ містить багато норм, що мали б стати дороговказом для роботи україн-

ських інформаційних та комунікативних служб. Але він не був направлений до української влади через дипломатичні служби, тому можемо його використовувати лише в науковій роботі.

Необхідно навести ще одну норму, що є важливою і в демократичному сенсі, і в розумінні стандарту е-комунікацій. "Інформація про відкриті громадські консультації має бути розміщена в Інтернеті та анонсована в "єдиному інформаційному пункті" (Комунікація Європейської Комісії, Брюссель, 5 червня 2002 р.) [6]. Це означає, що, готуючи повідомлення, розташовуючи інформацію органів влади, необхідно враховувати складність пошуку і обширність та розпорошеність е-ресурсів в Інтернеті, соціальних мережах.

Щодо демократичних стандартів участі громадян в процесі прийняття рішень найбільш розробленою в теоретичному та практичному плані є модель, що прийнята Європейським Союзом та рекомендована Радою Європи країнам, що розвиваються [4]. Ця модель складається з 4 етапів: інформування, консультування, залучення до участі в управлінні, взаємодія. Також модель свідчить про динаміку розвитку партнерства між владою та громадськістю.

Виходячи з її аналізу та проводячи паралелі зі станом розвитку діалогу в Україні можна свідчити, що ми саме будемо третій етап, проте і другий виконується певною мірою формально. Отже, ми конче потребуємо Закону, відповідно до якого стандарти взаємодії стануть обов'язковими для всіх органів влади. Комунікативні документи на високому рівні затверджені багатьма країнами - Концепція розвитку громадянського суспільства прийнята в Естонії, де уряд щороку звітує перед парламентом щодо її виконання; в Канаді прийнята державна комунікативна політика та кожних п'ять років переглядаються стандарти; в Стокгольмі затверджена Комунікативна стратегія, відповідно до якої розробляються щорічні комунікативні плани. Європейським Союзом у Брюсселі в 2002 р. прийняті стандарти до проведення консультацій з громадськістю, які є обов'язковими для державного управління країн, що входять до ЄС.

27 березня 2006 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію під номером A/res/60/252, яка проголошує 17 травня Міжнародним днем інформаційного суспільства з метою звернути додаткову увагу і на питання розвитку е-управління. Україна також поступово долучається до процесу розвитку інформаційного суспільства. "Завдяки унікальному геополітичному розташуванню України, багатству духовної та історичної спадщини Українського народу, керуючись ідеями розвитку національного самоусвідомлення та цивілізаційної єдності української нації, Україна має стати розвиненою державою, повноправним і впливовим учасником європейського життя, посісти гідне місце у глобалізованому світі" зазначається в Указі Президента України від 23 квітня 2008 р. № 377 "Про Доктрину інформаційної безпеки України" [12].

"Основною метою реалізації положень Доктрини інформаційної безпеки України є створення в Україні розвиненого національного інформаційного простору і захист її інформаційного суверенітету"[12]. У цій статті приділятимемо увагу питанням розвитку демократії, взаємодії влади і громадськості із застосуванням е-технологій, розвитку е-демократії в Україні.

Електронна демократія - одна з демократичних технологій, що передбачає використання інформаційно-комунікаційних систем для забезпечення конституційних прав громадян на участь в управлінні державними справами: доступу громадян до інформації про діяльність органів державної влади, залучення до процесу вироблення та реалізації державної політики.

Упровадження новітніх е-технологій в процес державного управління дає можливість: оптимізувати публічне адміністрування; знизити витрати на утримання державного апарату, підвищивши якість державних послуг; надати ширший спектр послуг для обслуговування громадян; скоротити час обміну інформацією, зменшивши бюрократичну тяганину; сприяти комунікації влади і громади. Демократичні стандарти щодо комунікації влади з громадянами та е-комунікації були розроблені та прийняті в багатьох міжнародних документах. Наведемо кілька з них, що стосуються завдань держави у сфері демократії та е-комунікації.

Так, Декларація та програма виховання громадян у дусі демократії, заснованого на усвідомленні ними своїх прав та обов'язків, "закликає держави-члени:

- сприяти ствердженню демократичного громадянства, заснованого на захисті та подальшому розвитку прав людини і основних свобод;

- зробити виховання громадян у дусі демократії, заснованого на усвідомленні ними своїх прав та обов'язків, важливішим компонентом усіх політичних програм і практичних дій, що стосуються сфери освіти, професійної підготовки, культури і молоді" [3].

Декларація про європейську політику у галузі нових інформаційних технологій, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи ще у 1999 р. Цим документом було визначено завдання для держав-учасниць забезпечити максимальне сприяння широкому доступу до новітніх інформаційних технологій і комунікативних послуг [2].

Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, прийнята лідерами країн G8 22 липня 2000 р., визнала завдання щодо: скорочення розриву у цифрових технологіях, інвестування в людей і забезпечення глобального доступу та участі громадян; проведення економічних і структурних реформ з метою забезпечення відкритості, ефективності та конкуренції; розвиток людських ресурсів, здатних відповідати вимогам інформаційної доби, шляхом забезпечення постійного навчання. Активне використання комунікативних сучасних технологій у публічному секторі, сприяння наданню он-лайн послуг, підвищення рівня відкритості влади для громадян став новим напрямом державної політики, що забезпечують країни-учасниці [8].

Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи з питань е-урядування, що були прийняті 15 грудня 2004 р., запропоновано країнам зміцнювати демократичні інститути на всіх рівнях, підвищувати рівень прозорості та підзвітності громадськості. Пропонується надавати можливість громадянам брати участь у процесі прийняття рішень, розвивати діяльність публічної адміністрації шляхом забезпечення відкритості та прозорості, сприяти розвитку демократії [9].

Важливим документом у напрямі запровадження інформаційного суспільства є Типовий закон ЮНІСІТРАЛ "Про електронні підписи", прийнятий Комісією ООН 5 липня 2001 р. [11].

Зазначені документи є лише малою часткою європейських стандартів, що постійно удосконалюють інформаційну сферу, сприяють становленню інформаційного суспільства та розвитку стандартів демократії в Європі. Україні необхідно докласти максимум зусиль, щоб удосконалити свою е-структуру та інтегруватися в глобальний е-простір. А для цього необхідно імплементувати в національне законодавство комунікативні стандарти, прийняті ЄС.

Необхідно зауважити, що досвід успішних комунікацій - це не завжди прийняті на законодавчому рівні нормативи. Багаті на технології та традиції комунікативні практики стали нормою як для влади, так і громадян в багатьох країнах з розвинутою демократією.

Наведемо кілька прикладів успішних е-проектів, які, об'єднавши демократію та е-технології, змінили обличчя державного управління та якісно вплинули на імідж влади. Так, портал "Recovery.gov" - "Одужання" (www.recovery.gov) став найамбітнішим проектом у сфері нових технологій президента США Б.Обами, який він розпочав відразу після перемоги на виборах. Це кращий американський досвід підвищення прозорості бюджетних витрат шляхом впровадження новітніх технологій на спеціальному веб-порталі. На сайті відображені бюджети та звіти про використання коштів усіх органів влади та установ, що фінансуються з бюджету.

Будь-який відвідувач сайту має можливість зайти на карту та дізнатись про обсяги та напрями фінансової підтримки, спрямованої на обраний ним регіон. Візуалізація карти країни, регіону дає можливість обрати штат із меню або шляхом введення поштового індексу побачити федеральних одержувачів коштів у заданому регіоні, клікнути на будь-яку крапку та побачити зведену інформацію, головного одержувача та співвиконавців по проекту, загальну суму (залежно від кольору крапок відрізняється форма виділених коштів: контракт, грант, кредит), кількість робочих місць. Є можливість: шукати одержувача за ім'ям або темою (наприклад "університет", "енергетика", "транспортування"); побачити проекти за наступними типами: не почалися, в процесі або закінчені; обрати розфарбування залежно від обсягу фінансування та ін. Усього на порталі використано більше 25 видів візуалізації та способів опрацювання інформації.

Створення офіційного державного веб-порталу Recovery.gov з метою інформування платників податків США щодо напрямів використання державних коштів передбачено положеннями "Recovery Act" (Закон про відновлення економіки). Закон було схвалено Конгресом та підписано Б.Обамою 17 лютого 2009 р. Робота веб-порталу підтримується управлінням з підзвітності та прозорості відновлення", створеного на виконання згаданого закону. Правління очолює голова, призначений президентом США. Склад правління - 12 генеральних інспекторів, 10 з яких було визначено законом, а два є представниками президента. Портал застосовує всі сучасні механізми комунікації: YouTube, Facebook, Twitter, MySpace та ін. Так сучасним інтерактивним способом забезпечується право громадян на інформацію.

Багато прикладів активної взаємодії з громадянами ми зустрічаємо на теренах Європейського Союзу. Один з таких прикладів - Сайт Європейської Комісії "YourvoiceinEurope" - "Твій голос в Європі" (http://ec.europa.eu/yourvoice/index_en.htm). Цей сайт передбачає надання можливості активної участі в розробці європейської політики.

Чат "Europa" - "Європа" (<http://europa.eu.int/comm/chat>). Чат є прикладом інтерактивного спілкування, де громадяни ставлять запитання і отримують відповіді.

Сайт "Activecitizenship" - "Активне громадянство" (<http://activecitizens.britishcouncil.org>). Тут навчають активній громадській позиції. Також можна висловити свою думку щодо європейської політики.

Сайт "TheEuropeanOmbudsmanComplaint" - "Скарги до Європейського Омбудсмана" (<http://ombudsman.europa.eu/form/en/default.htm> form). Тут можна заповнити анкету для скарг на владні установи. Наведемо переклад складових частин е-анкети, що заповнюють громадяни. Це розкриває демократичні підходи влади у такій толерантній справі, як скарга:

- a. Персональна інформація.
- b. Установа Євросоюзу, на яку спрямована скарга.
- c. Рішення або справа, яка спонукає до скарги. Час, коли Ви прийшли до рішення написати скаргу. Є можливість прикріпити файл.
- d. В чому полягає проблема або помилка установи, на яку скаржаться?
- e. Що повинна зробити певна установа, щоб виправити помилку?
- f. Чи Ви повідомляли дану установу про проблему і якщо так, вкажіть деталі.
- g. Чи Ви зверталися до інших інстанцій зі скаргою?
- h. Чи Ви зверталися до суду і чи представлена Ваша справа перед судом на цей час? (Якщо так, вкажіть деталі).
- i. Вкажіть, чи бажаєте, щоб Ваша справа розглядалась публічно чи конфіденційно?
- j. Вкажіть, чи бажаєте, щоб Ваша справа розглядалась виключно Європейським Омбудсманом, чи можна її передати до інших інстанцій?"

"ExploreEuropebyTopic" - "Пізнайте Європу" (<http://europa.eu/europago/explore/chapters.jsp>). Це Дитячий інформаційний сайт, де представлена інформація про ЄС для дітей простою та доступною мовою. Кожна стаття супроводжується коротким тестом для того, щоб перевірити засвоєну інформацію. Представлений формат став прикладом для подібного Українського сайту "Урядовий сайт для юних громадян". Статті про подорожування, клімат та природу, сільське господарство та море, історія та подорож часом, відомі постаті та процес прийняття рішень ЄС - все сприяє вихованню патріотів, прихильників європейських демократичних цінностей.

Сайт Уряду Естонської Республіки "ТОМ" - "Сьогодні вирішую я, скорочено ТОМ" (<http://tom.tiik.ee>). Це прилад успішного функціонування проекту е-демократії. Це не тільки надання громадянами пропозицій до проектів нормативно-правових актів, а ще їх обговорення. Це приклад консультацій уряду з громадськістю, реагування на думку громадян.

Сайт "E-petitions" Уряду Великої Британії - "Е-петиції" (<http://petitions.pm.gov.uk>). Тут ми знайомимося з формою е-петицій. Це е-звернення громадян до уряду за визначеною формою, які не просто розглядаються, а заохочуються владою. Необхідно зауважити, що в Україні робота із е-зверненнями не легалізована і тому майже не ведеться.

Сайт "The UK honourssystem" - "Почесна система Великобританії" (<http://www.honours.gov.uk/nominate.aspx>). Є частиною загальної системи публічного порталу (<http://www.direct.gov.uk>). На цьому сайті громадяни можуть запропонувати уряду Великобританії кандидатури для нагородження та відзнак.

Прикладом міжнародного е-проекту може стати "ACE Electoral Knowledge Network" - "Мережа Знань про Виборчі Процеси" (<http://www.aceproject.org>). Портал представляє інформацію про всі аспекти виборчих процесів по всьому світу п'ятьма мовами. Має рубрики: "Вибори сьогодні" - інформація щодо виборів, які відбуваються по всьому світу (країна, дата, тощо); "Енциклопедія виборів" - термінологія виборів, також можливо пройти тест з метою перевірити свої знання; "Порівняльні дані" - е-можливості порівняти виборчі процеси в усіх країнах світу; "Виборчі матеріали" - новини та статті про вибори; "Виборчі поради" - поради щодо виборчих правил та прав виборців.

Сайт "YouThink!" - "Ти Думаєш!" Інформаційний молодіжний портал Світового банку (<http://youthink.worldbank.org/4kids>). Портал представляє інформацію для молоді та дітей про різноманітні проблеми та питання розвитку в усьому світі. Містить також окремий портал, спрямований безпосередньо на дітей "4Kids" (<http://youthink.worldbank.org/4kids/>). Є прикладом повноти інформування - коли інформацію надають набагато ширше, задовольняючи як можливо повніше потребу в інформації відвідувачів. Тут надається інформація: останні події - цікаві факти, історії та статті (можлива тема - ВІЛ/СНІД (що таке ВІЛ/СНІД? Помилкова інформація щодо ВІЛ/СНІДу тощо); ігри та тести (наприклад гра "Здоров'я" дає можливість перевірити знання щодо фактів про здоров'я, тест про Воду - перевірте Ваші знання щодо фактів про воду та необхідність її правильно використовувати); інформація про важливі теми світового розвитку. Кожна тема супроводжується тестами, фото або відео. Представлені теми: СНІД, конфлікт, корупція, розвиток, інвалідність, освіта, працевлаштування, навколишнє середовище, гендер, урбанізація, торгівля, природні катастрофи.

Канада - батьківщина класика з питань комунікації Маршалла Мак Люена. Країна, де успішно функціонує Комунікативна політика. Країна, яка мала міністерство комунікації і через виконання цим міністерством своїх функцій сама його ліквідувала. Влада цієї країни дає нам приклад творчого адресного інтерактивного спілкування. Сайт "TheInteractiveZone" - "Інтерактивна зона" (<http://www.pm.gc.ca/eng/feature.asp?pageId=56>). Сайт для сімейного відвідування розташований на сайті прем'єр-міністра Канади. Тут відбувається знайомство дітей з урядом Канади та країною. Наприклад, одна з ігор "CapitalScramble" - "Географічна Боротьба" пропонує в інтерактивному електронному форматі назвати провінції Канади, столицю кожної провінції та території. Інтернет-сайт також пропонує можливість роздрукувати карту Канади і використовувати її як розмальовку. А "ColoringBook" - "Розмальовка" пропонує в інтерактивному електронному варіанті розмалювати державну символіку Канади, а також її карту, будинок уряду, різноманітні провінційні та місцеві емблеми Канади. Цей інтернет-сайт також пропонує можливість роздрукувати готові малюнки дітлахів. Зрозуміло, що такий творчий інтерактивний підхід сприяє через сімейний спільний відпочинок досягнути далекоглядних цілей - патріотичного виховання молоді.

Ми навели приклади застосування інтерактивних сучасних технологій у комунікаціях влади з громадянами. Ми бачимо, що е-технології створюють нову епоху, нову якість взаємодії та використовуються для вирішення різноманітних завдань державних, суспільних, міжнародних комунікацій.

Основні висновки та перспективи подальших досліджень. Необхідно узагальнити вивчений досвід та визначити, що дає українському державному управлінню застосування е-технологій в процесі комунікації влади і громадськості. Проаналізувавши кращі міжнародні практичні моделі е-демократії та на власному українському досвіді, дізнавшись про проблеми впровадження е-комунікацій, ми робимо висновок, що впровадження е-технологій взаємодії влади з громадськістю може:

- значно підвищити рівень прозорості процесів прийняття рішень, забезпечити широкий доступ громадян до інформації;

- створити можливості для здійснення громадського контролю, забезпечити підзвітність влади, підвищити якість управління;

- скоротити час надання інформації громадянам, наблизити його до режиму реального часу.

Водночас ми маємо зазначити проблеми, які виникають з розвитком ІТ-сфери у державному управлінні України:

- потребує зміни парадигма управління, яка має базуватися на принципах забезпечення зворотного зв'язку, оцінки якості наданих послуг від рівня задоволення громадян;

- назріває необхідність переходу до функціонального управління;

- зростає потреба у кадрах високої кваліфікації, які будуть володіти новими знаннями та технологіями реалізації комунікативної політики;

- гостро постає потреба в науковцях, що зможуть розробити практичні високоефективні моделі інституційної демократії, ідеологах е-комунікацій, творців е-політики;

- виникає потреба у зв'язку науковців та практиків комунікацій при розробці методологій е-демократії та е-комунікацій.

Необхідно констатувати, що темпи розвитку комунікативної сфери в Україні є недостатніми. І нам ще необхідно засвоювати досвід інших розвинутих країн, які вже половину століття розвивають комунікативні ідеї, втілюючи їх у комунікативні стандарти та комунікативну політику.

Дивлячись на досвід інших країн, розумієш, що альтернативи розвитку демократії та е-демократії немає, а це доводить, що необхідно розвивати свій науковий потенціал, сприяти співпраці науковців та практиків та розробляти національні моделі е-демократії на базі вивчення існуючого в інших країнах досвіду. Запровадження стандартів комунікації влади і громадськості, в тому числі е-демократії, наблизитиме Україну до вступу до Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Грицяк І. А. Правова та інституційна основи Європейського Союзу : підручник / І. А. Грицяк, В. В. Говоруха, В. Ю. Стрельцов ; за заг. ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого та ін. - Х. : Вид-во ХарРі НАДУ "Магістр", 2009. - 620 с.
2. Декларація про європейську політику у галузі нових інформаційних технологій, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи, 1999 р. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=c393y1999>
3. Декларація та програма виховання громадян в дусі демократії, оснований на усвідомленні ними своїх прав та обов'язків. - Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_038
4. Кодекс кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішення CONF/PLE(2009)CODE1. - Режим доступу : <http://www.parlament.org.ua/upload/docs/Code%20of%20good%20practice%20for%20Civil%20part%20in%20decision-making%20process%20-%20ukr.pdf>
5. Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади / за заг. ред. Н. К. Дніпренко. - К. : ТОВ "Вістка", 2008. - 164 с.
6. Комунікація Європейської Комісії, Брюссель, 5.6.2002 www.icps.com.ua/.../Communication-EU-p...
7. Концепція розвитку державної інформаційної інфраструктури. - Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>
8. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, прийнята лідерами країн G8, 22 лип. 2000 р. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=c&find=1&typ=27>
9. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи (2004) з питань е-урядування, прийнята 15 груд. 2004 р. - Режим доступу : http://www.coe.int/T/E/Com/press/News/2004/20041216_REC_CM.asp
10. Про схвалення Концепції проекту Закону України "Про основні засади державної комунікативної політики" : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 січ. 2010 р. № 85-р. - Режим доступу : http://civic.kmu.gov.ua/civic/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=119846
11. Типовий закон ЮНІСІТРАЛ "Про електронні підписи". - Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_937
12. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 23 квіт. 2008 р. № 377. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514/2009>

УДК 351.77

Надюк З.О.,

*доктор наук з державного управління, доцент, професор
кафедри кадрової політики і державної служби ЛРІДУ НАДУ*

Е-Health як механізм електронного врядування в процесі державного управління системою охорони здоров'я України

Дослідження, що викладене у статті, підтримано: Грантом Президента України для молодих вчених GP/F27/0142 (Розпорядження Президента України від 16 грудня 2008 р. № 336/2008)

У статті проаналізовано нормативно-правове забезпечення функціонування електронного врядування в Україні. Визначено основні чинники, що перешкоджають застосуванню електронного врядування у процесі реструктуризації державного управління у сфері охорони здоров'я України.

Надюк З.А. Е-Health как механизм электронного правительства в процессе государственного регулирования системы здравоохранения Украины

В статье проанализировано нормативно-правовое обеспечение функционирования электронного правительства в Украине. Определены основные факторы, препятствующие использованию электронно-